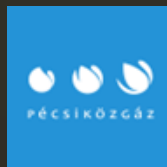

Desztinációs különbségek az okos turizmus megvalósításában: Az ökoszisztéma-érettség feltáró elemzése Magyarországon

Prof. Dr. János Csapó – Dr. László Csóka

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

Az okos turizmus megjelenése, szerepe, tudományos háttere

ScienceDirect

Journals & Books

Help

My account

Sign in

Find articles with these terms

smart tourism

Advanced search

16,869 results

Refine by:

Years

- ☐ 2026 (70)
- ☐ 2025 (2,400)
- ☐ 2024 (2,277)
- ☐ 2023 (1,791)
- ☐ 2022 (1,638)
- ☐ 2021 (1,751)
- ☐ 2020 (1,351)
- ☐ 2019 (1,019)
- ☐ 2018 (851)
- ☐ 2017 (698)

Short communication Open access

Towards a new generation of smart tourism cities–Gen

Cities, December 2025

Lázaro Florido-Benítez, J. Andres Coca-Stefaniak

View PDF

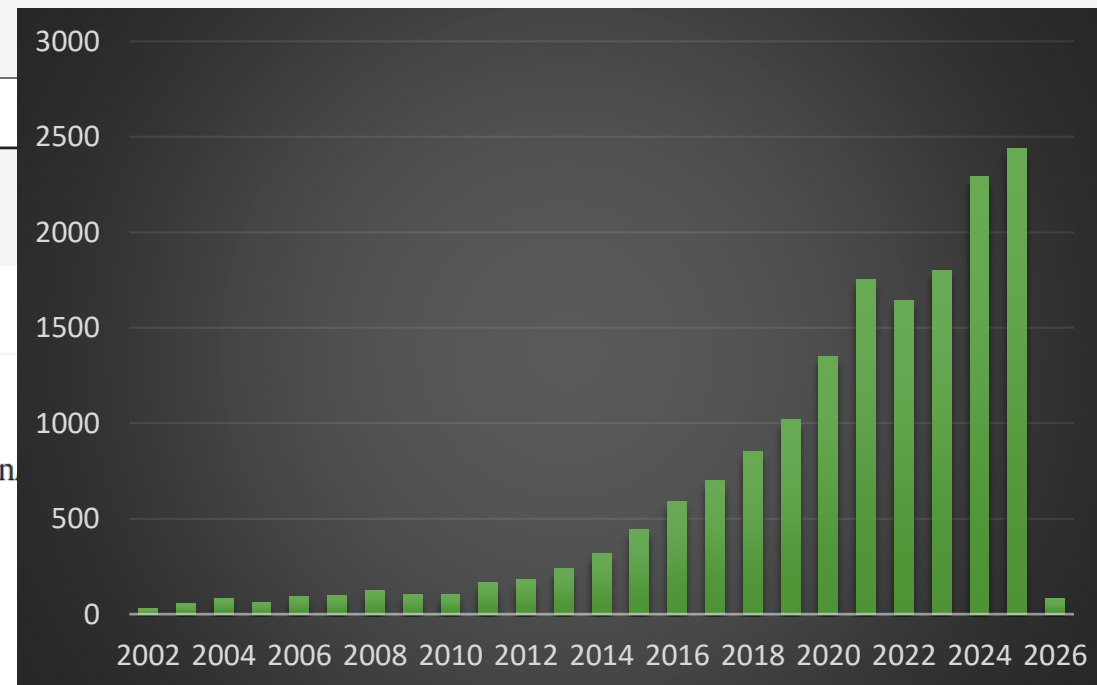
Research article Open access

The role of smart green tourism technologies in shaping tourist intentions: Balancing authenticity and sustainability in natural tourism

Environmental Challenges, June 2025

Sureerut Inmor, Khahan Na-Nan, ... Matěj Kůstka

View PDF

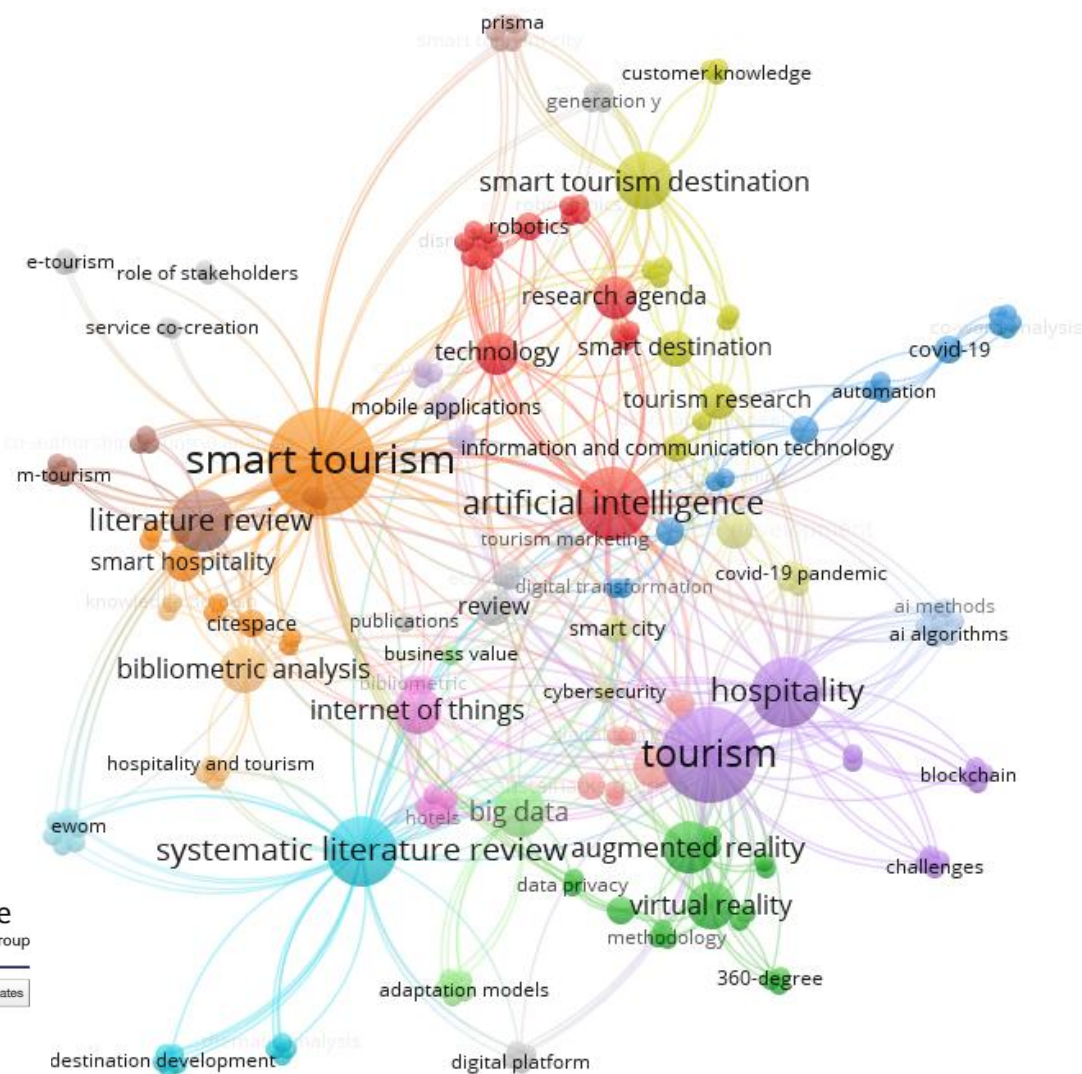
(review of reviews,
umbreality review)

Routledge
Taylor & Francis Group

 OPEN ACCESS Check for updatesJános Csapó ^a and Szabina Végi ^b

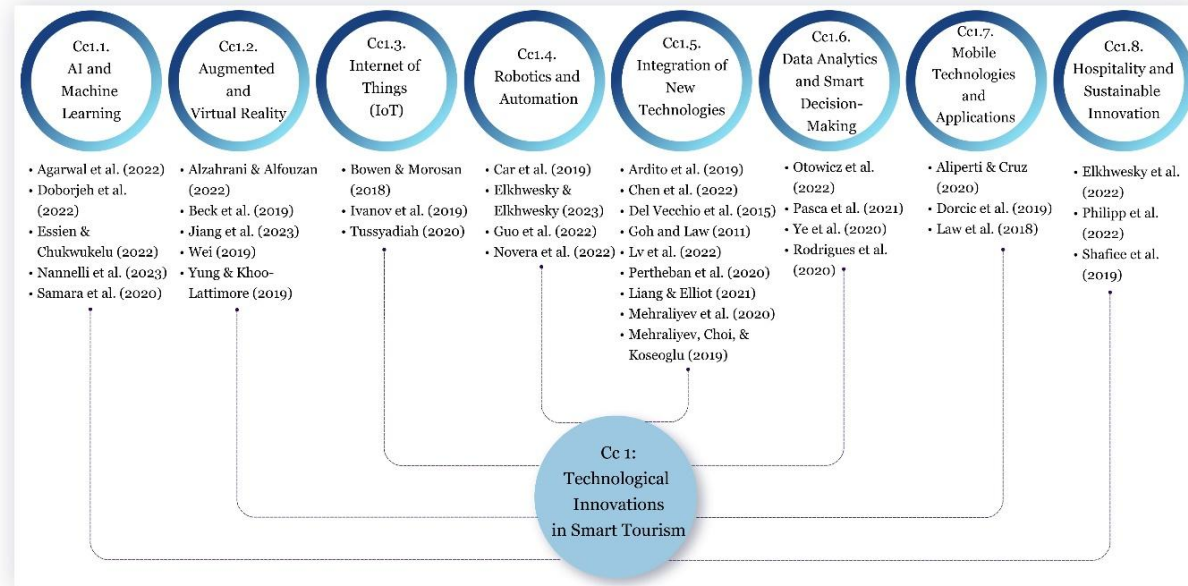
^aFaculty of Business and Economics, Department of Marketing and Tourism, University of Pécs, Hungary; ^bDoctoral School of Regional Policy and Economics, Faculty of Business and Economics, University of Pécs, Hungary

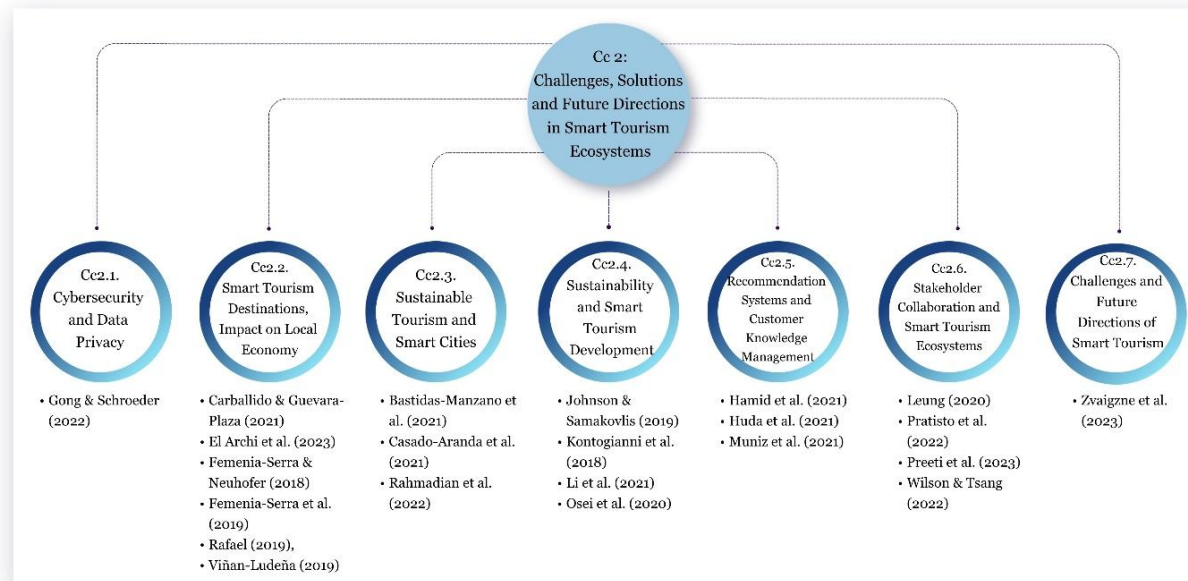
tourism information accuracy practices

consumer preferences change

A feltárt irodalmi források tartalomalapú tematikus klaszterei (tartalom, elsődleges fókusz, szakterületi hozzájárulás alapján)

Thematic Clusters of the Review Literature on Smart Tourism

CURRENT ISSUES IN TOURISM
<https://doi.org/10.1080/13683500.2025.2462973>

Routledge
 Taylor & Francis Group

CIT REVIEWS

OPEN ACCESS

Navigating the nexus of innovation and insight: an umbrella review and thematic clustering of smart tourism evolution

János Csapó ^a and Szabina Végi ^b

^aFaculty of Business and Economics, Department of Marketing and Tourism, University of Pécs, Hungary; ^bDoctoral School of Regional Policy and Economics, Faculty of Business and Economics, University of Pécs, Hungary

Cc 2:
Challenges, Solutions
and Future Directions
in Smart Tourism
Ecosystems

Cc2.1.
Cybersecurity
and Data
Privacy

- Gong & Schroeder (2022)

Cc2.2.
Smart Tourism
Destinations,
Impact on Local
Economy

- Carballido & Guevara-Plaza (2021)
- El Archi et al. (2023)
- Femenia-Serra & Neuhofer (2018)
- Femenia-Serra et al. (2019)
- Rafael (2019),
- Viñan-Ludeña (2019)

Cc2.3.
Sustainable
Tourism and
Smart Cities

- Bastidas-Manzano et al. (2021)
- Casado-Aranda et al. (2021)
- Rahmadian et al. (2022)

Cc2.4.
Sustainability and
Recommendation
Systems in
Smart Tourism
Development

- Johnson & Samakovlis (2019)
- Kontogianni et al. (2018)
- Li et al. (2021)
- Osei et al. (2020)
- Hamid et al. (2021)
- Huda et al. (2021)
- Muniz et al. (2021)

Cc2.5.
Stakeholder
Collaboration and
Smart Tourism
Ecosystems

- Leung (2020)
- Pratisto et al. (2022)
- Preeti et al. (2023)
- Wilson & Tsang (2022)

Cc2.6.
Challenges and
Future
Directions of
Smart Tourism

- Zvaigzne et al. (2023)

Cc 2:
Challenges, Solutions
and Future Directions
in Smart Tourism
Ecosystems

Cc2.1.
Cybersecurity
and Data
Privacy

- Gong & Schroeder (2022)

Cc2.2.
Smart Tourism
Destinations,
Impact on Local
Economy

- Carballido & Guevara-Plaza (2021)
- El Archi et al. (2023)
- Femenia-Serra & Neuhofer (2018)
- Femenia-Serra et al. (2019)
- Rafael (2019),
- Viñan-Ludeña (2019)

Cc2.3.
Sustainable
Tourism and
Smart Cities

- Bastidas-Manzano et al. (2021)
- Casado-Aranda et al. (2021)
- Rahmadian et al. (2022)

Cc2.4.
Sustainability and
Recommendation
Systems in
Smart Tourism
Development

- Johnson & Samakovlis (2019)
- Kontogianni et al. (2018)
- Li et al. (2021)
- Osei et al. (2020)
- Hamid et al. (2021)
- Huda et al. (2021)
- Muniz et al. (2021)

Cc2.5.
Stakeholder
Collaboration and
Smart Tourism
Ecosystems

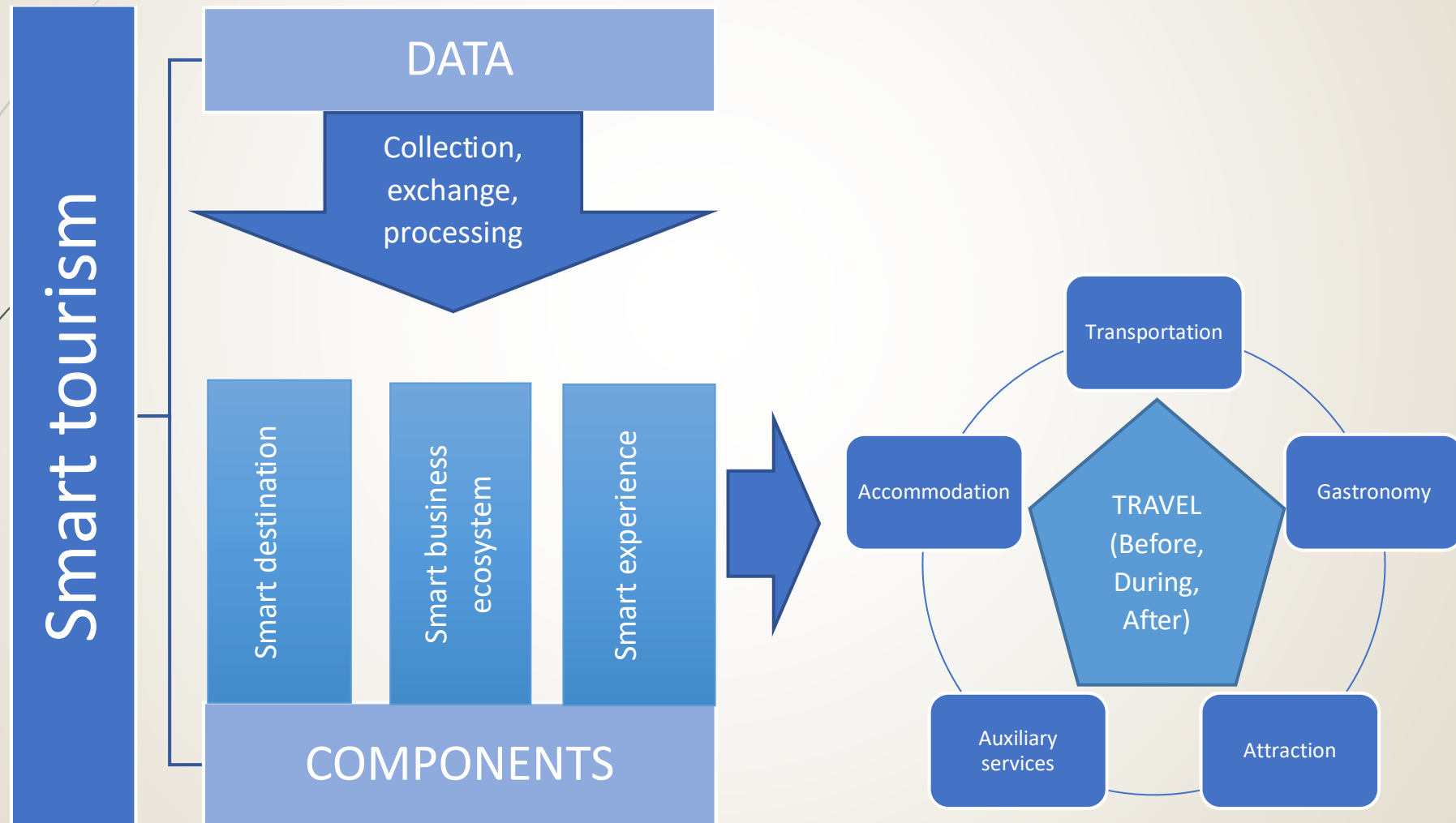
- Leung (2020)
- Pratisto et al. (2022)
- Preeti et al. (2023)
- Wilson & Tsang (2022)

Cc2.6.
Challenges and
Future
Directions of
Smart Tourism

- Zvaigzne et al. (2023)

Az okos turizmus felépítése és rendszere

(Forrás: Gretzel, 2015; UNWTO (online); valamint Lee és mtsai, 2020 alapján, saját szerkesztés)

Okos turizmus

Információs és kommunikációs technológiák (ICT)

Digitális marketing és disztribúció

Adat-analitika és prediktív modellezés

Kiterjesztett és virtuális valóság (AR/VR)

Okos közlekedés

Fenntarthatóság és környezetgazdálkodás

Okos szálláshelyek

Okos vendéglátás és szállodaipari szolgáltatások

Válságkezelés és biztonság

Személyre szabás és ügyfélművelés

Blockchain technológia az idegenforgalmi tranzakciókban

Együttműködés és érintettek bevonása

Adatokon
alapuló
döntéshozatal

Fenntartható-
ság

Innováció és
technológia

Felelős
turizmus

Minőség és
versenyképes-
ség

Hozzáférhető-
ség/Elérhető-
ség

Közösségi
szerepvállalás

Az okos turizmus kettős értelmezése

Szűk értelmezés

Kifejezetten a **technológia és az innováció használatára utal** a fenntartható és felelős turisztikai élmények megteremtése érdekében.

- pl. mobilalkalmazások és digitális platformok használata a fenntartható közlekedési és szálláslehetőségek népszerűsítésére,
- pl. adatok és elemzések használata a fenntartható turisztikai gyakorlatok hatásának nyomon követésére és értékelésére.

Széles körű értelmezés

A felelősségteljes turizmus egy részhalmazaként értelmezhető

- átfogóbb megközelítés, amely magában foglalja a turizmus gazdasági, társadalmi és környezeti felelősségét.

Nincs általánosan elfogadott módszertan

- Számos publikáció – pontos értékelési módszertan nélkül
- 2 EUs megközelítés
 - Smart Tourism Destinations (<https://smarttourismdestinations.eu/>)
 - European Capital of Smart Tourism (<https://smart-tourism-capital.ec.europa.eu/>)

Magyarország – frusztráció a kutatásban...

- A TDM rendszer szétverése – mit vizsgáljunk???
- 11 kiemelt turisztikai térség – mi legyen a többi térséggel???
- Hogyan lehet reprezentatív felmérést végezni???
- Településszintet kell választani

EUROPEAN CAPITAL
OF **SMART TOURISM**

ACCESSIBILITY

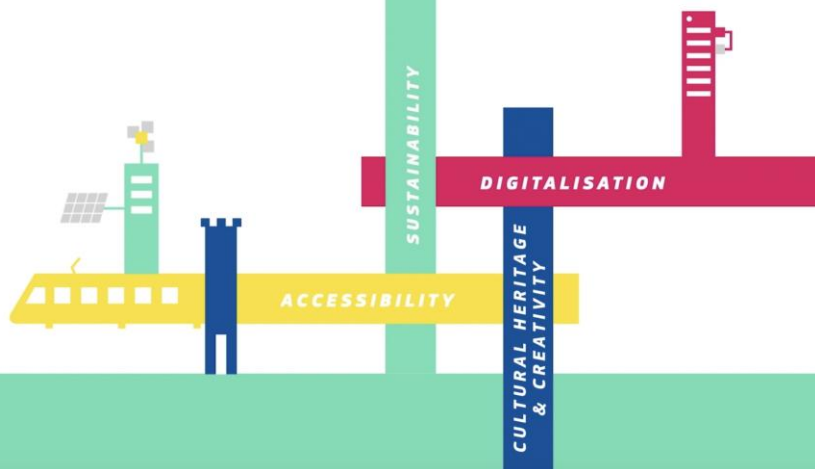
SUSTAINABILITY

DIGITALISATION

CULTURAL HERITAGE
& CREATIVITY

4 pillér

- Fenntarthatóság
- Digitalizáció
- Kulturális örökség és kreativitás
- Akadálymentesség

De!

- Nyitott kérdések
- Leírásokat, jellemzéseket kérnek

Saját kérdőív kialakítása

- Nincs validáció, feltáró felmérés

https://smart-tourism-capital.ec.europa.eu/about/european-capital-smart-tourism_en

Módszertan

- Online kérdőíves felmérés – Magyarország 11 turisztikai régiójára fókuszált
- Kvótás mintavétel alkalmazása – annak érdekében, hogy azok a belföldi turisztikai desztinációk, ahol évente legalább 50 000 vendégéjszakát regisztrálnak, arányosan jelenjenek meg
- Minden desztinációból egy releváns képviselő vett részt (helyi önkormányzat, turisztikai szervezet vagy szakmai döntéshozó testület tag)
- A SmartTourismCapital.eu (2024) 4 pillérét használva:
 - Fenntarthatóság
 - Digitalizáció
 - Kulturális örökség és kreativitás
 - Akadálymentesség
- Faktor analízis a dimenziók közti struktúrák feltárására
- Klaszter analízis a hazai turisztikai desztinációk csoportosítási lehetőségei kapcsán

Likert-skála típusú blokkok

- A következőkben kérjük gondoljon a saját településének/desztinációjának helyzetére a fenntarthatóság szempontjából. Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Véleményét ötfokozatú skálán jelezze, ahol az 1 azt jelenti, hogy egyáltalán nem jellemző a településünkre/desztinációnkra ... 5=teljes mértékben jellemző a településünkre/desztinációnkra!

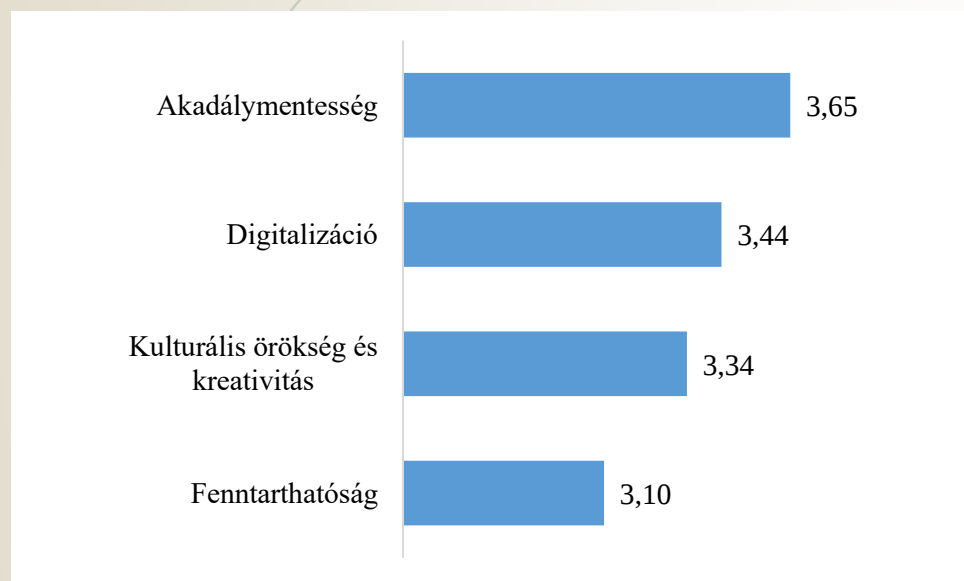

	1 egyáltalán nem jellemző	2	3	4	5 teljes mértékben jellemző
A turizmusfejlesztés során együttműködünk a helyi turisztikai szolgáltatókkal.					
A turizmusfejlesztés során rendszeresen egyeztetünk a helyi lakossággal, bevonjuk őket a fejlesztésbe.					
Törekszünk a turisztikai szezonális csökkenésére.					
A turizmusból származó bevételek egy részét visszafogatjuk a település/desztináció komplex fejlesztésére.					
A karbonsemleges turizmus kérdése már napirendre került nálunk.					
A turizmusfejlesztés során figyelembe vesszük a fenntarthatóság kérdéskörét.					
A településünkön/desztinációnkban vannak a turizmus területén vállalkozói és/vagy civil kezdeményezések, akik a fenntarthatósággal foglalkoznak.					

A vizsgált négy dimenzió faktorsúlyai

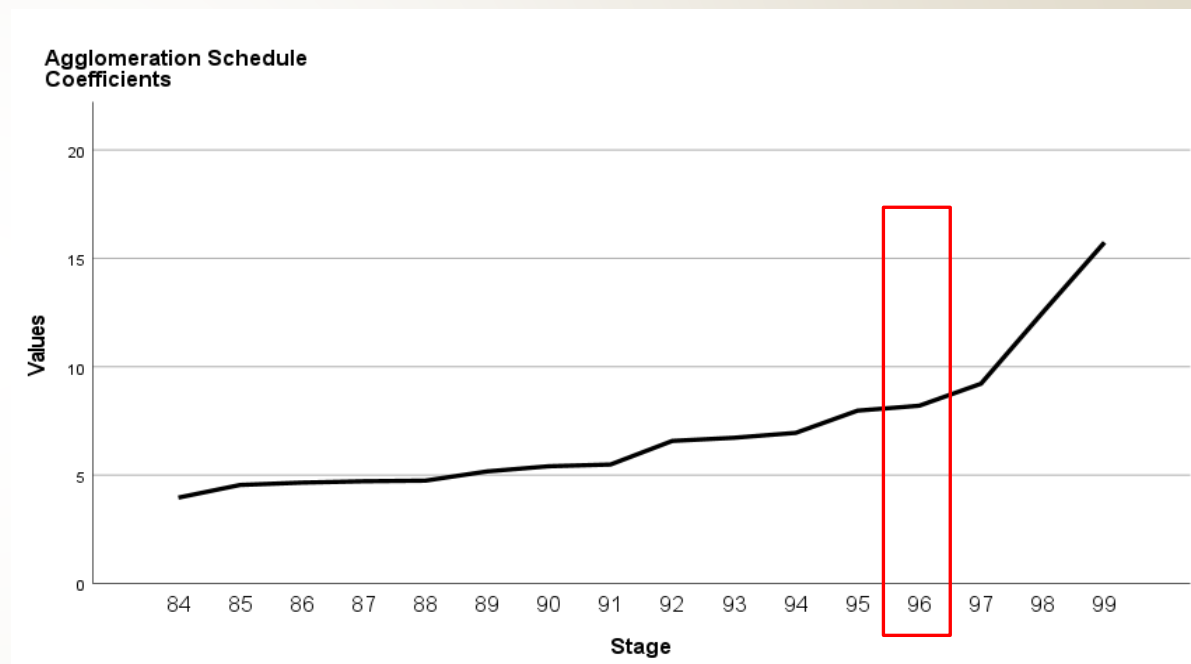
Állítás	Faktor			
	Akadály-mentesség	Digitali-záció	Fenntart-hatóság	Kulturális örökség és kreativitás
Az akadálymentes turizmus helyzete a településünkön/desztinációnkban javult az elmúlt években.	0,852	0,185	0,223	0,087
A helyi turizmusvezetés számára fontos kérdés az akadálymentes turizmus figyelembevétele.	0,827	0,268	0,110	0,225
Településünkön/desztinációnkban a turisztikai fejlesztések során fontos szempont az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása.	0,814	0,107	0,138	0,231
A helyi turisztikai szolgáltatók felkészültek a fogyatékossgal élő emberek fogadására.	0,786	0,137	0,175	0,139
Az akadálymentes turizmus helyzete településünkön/desztinációnkban jobb az országos átlagnál.	0,698	0,085	0,370	0,199
Településünk/desztinációnk digitálisan elérhető (weboldal vagy applikáció), rendszeresen aktualizált, komplex információkat nyújt a közlekedési lehetőségekről, a turisztikai attrakciókról és szolgáltatásokról (szállás, vendéglátás).	0,139	0,876	-0,007	0,005
Rendszeresen elemezzük a weboldalunk és/vagy a webes alkalmazásunk statisztikáit, azokat felhasználjuk a döntéshozatalban.	0,136	0,876	0,162	0,083
Rendszeresen elemezzük a digitálisan aktuálisan elérhető, hivatalos statisztikai adatokat a vendégforgalmunkról, azokat felhasználjuk a döntéshozatalban.	0,147	0,809	0,282	0,140
Alkalmazzuk a digitális technika adta lehetőségeket a turisztikai attrakciók fejlesztésében.	0,219	0,636	0,303	0,239
A turizmusfejlesztés során rendszeresen egyeztetünk a helyi lakossággal, bevonjuk őket a fejlesztésbe.	0,095	0,139	0,765	0,204
A karbonsemleges turizmus kérdése már napirendre került nálunk.	0,245	0,132	0,741	0,278
A turizmusból származó bevételek egy részét visszaforgatjuk a település/desztináció komplex fejlesztésére.	0,376	0,249	0,652	-0,085
A turizmusfejlesztés során figyelembe vesszük a fenntarthatóság kérdéskörét.	0,351	0,388	0,502	0,210
Településünk/desztinációnk hasznosítja a kreatív iparágakat a turisztikai élmény és életminőség gazdagítására.	0,255	0,120	0,226	0,855
A településünkön vannak kreatív turizmushoz köthető kezdeményezések.	0,283	0,168	0,170	0,843

A végső faktorok átlagai

Forrás: saját szerkesztés

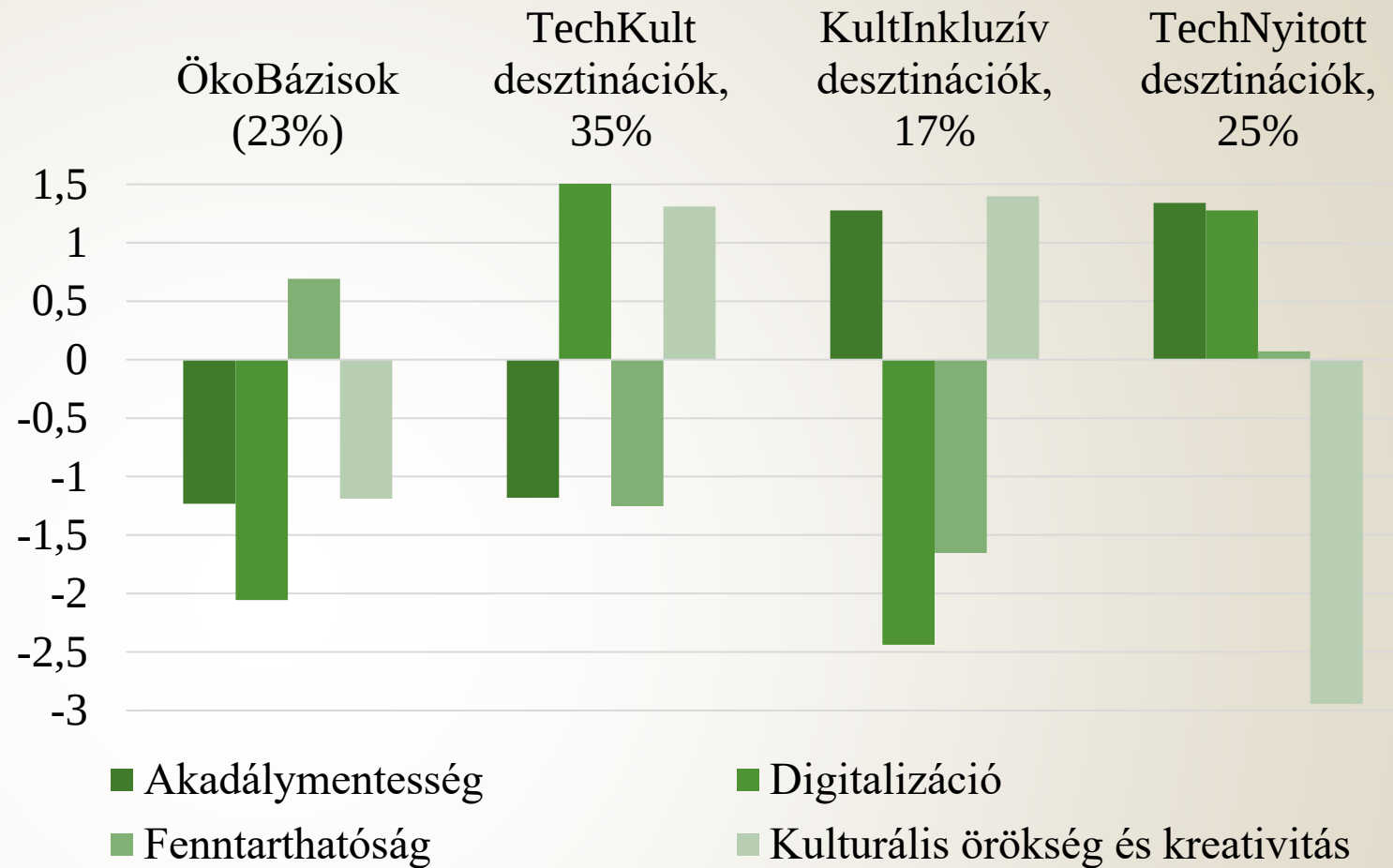
A hierarchikus klaszterezés alapján 4 az optimális csoportszám

Forrás: saját szerkesztés

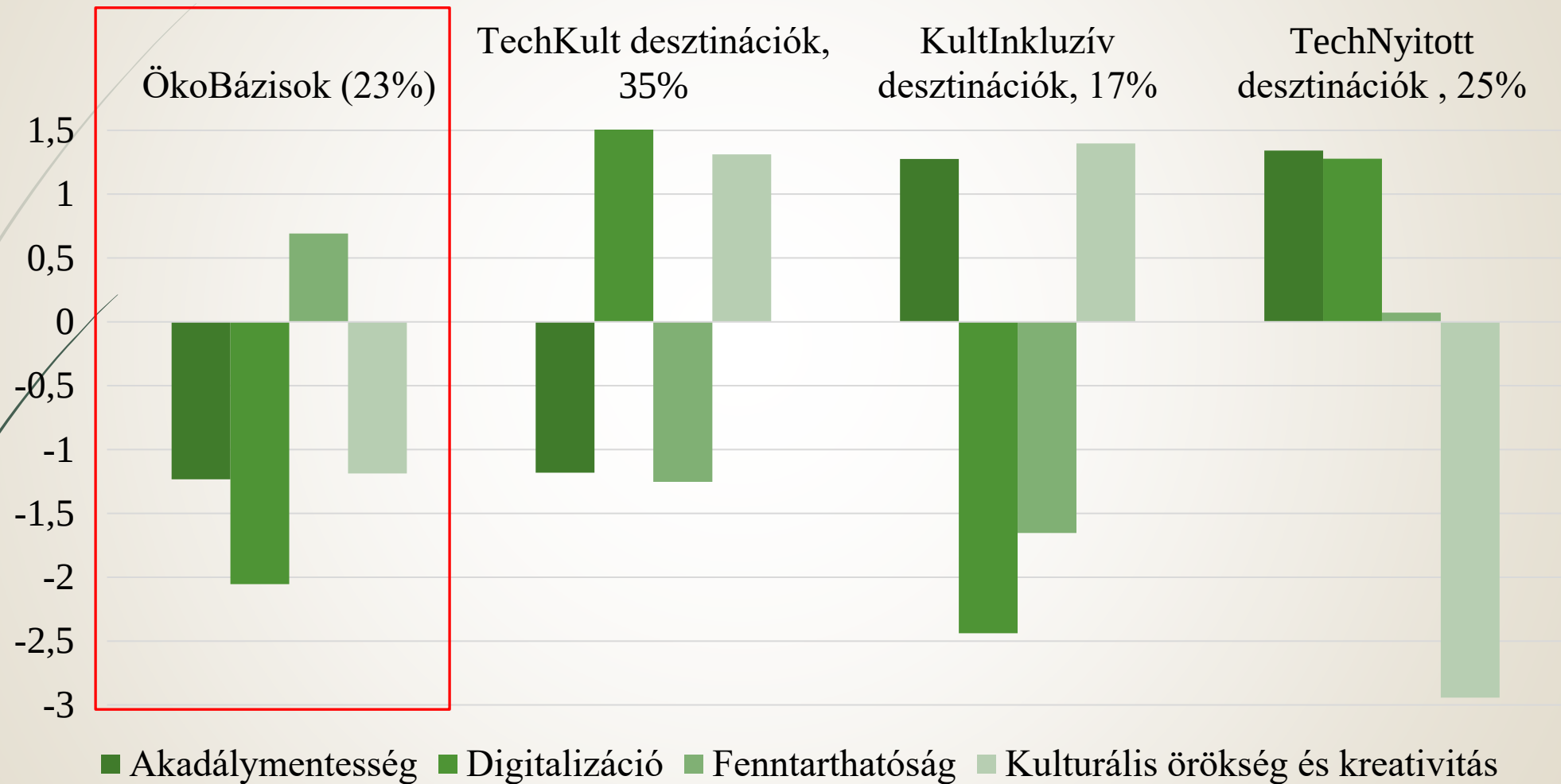
A K-közép módszerű klaszteranalízis eredményei

Forrás: saját szerkesztés

ÖkoBázisok (23%)	TechKult desztinációk (35%)	KultInkluzív desztinációk (17%)	TechNyitott desztinációk (25%)
Badacsonytördemic	Berekfürdő	Abaúj	Alsóörs
Balatonalmádi	Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat	Balatonakarattya	Badacsonytomaj
Balatonfenyves	Budapest VI. kerület	Balatonfüred	Balatonberény
Balatonszárszó	Cellődömölk	Eger	Balatonfűzfő
Bp. VIII. ker. Józsefváros	Egerszalók	Gödöllő	Balatonmáriafürdő
Budapest Főváros II. Kerület	Esztergom	Harkány	Balatonszemes
Budapest VII.Kerület, Erzsébetváros	Etyek	Hódmezővásárhely	Békéscsaba
Bükkszék	Fertőrákos	Karcag	Bük
Erdőbénye	Gyenesdiás	Mád	Bükkszentkereszt
Gárdony, Velencei-tó	Gyógyvizek völgye TDM	Révfülöp	Debrecen
Győrújbarát	Gyöngyös-Mátra	Sárospatak	Hegykő
Hajdúböszörmény	Győr	Sarud	Hévíz
Hegyeshalom	Gyula	Sárvár	Makó
Kőszeg	Hajdúszoboszló	Siófok	Mezőkövesd
Köveskál	Keszthely	Szeged	Nyíregyháza
Nyírbátor	Kisvárd	Tapolca	Poroszló
Orfű	Miskolc	Tihany	Ráckevei Duna-ág és környéke
Paloznak	Mórahalom		Sátoraljaújhely
Parád	Mosonmagyaróvár		Sümeg
Parádsasvár	Noszvaj		Szilvásvárad
Ráckeve	Pécs		Szombathely
Szántód	Sárvár TDM		Villány
Velence	Sopron		Visegrád
	Székesfehérvár		Zalakaros
	Szentendre		Zirc
	Szigliget		
	Tiszafüred		
	Tokaj		
	Tokaj TDM		
	Vác		
	Vásárosnamény		
	Veszprém		
	Villányi borvidék		
	Vonyarcvashegy		
	Zamárdi		

A K-közép módszerű klaszteranalízis eredményei

Forrás: saját szerkesztés

ÖkoBázisok (23%)

egy pólusú
fenntarthatóság-fókuszú
desztináció
alacsony
akadálymentességi,
digitalizációs és kreatív
értékekkel

Erős hangsúly a környezeti és társadalmi szempontokon (helyi lakosok bevonása, a turizmusból származó bevételek visszaforgatása az infrastruktúrába, a szén-dioxid-semlegesség előtérbe helyezése).

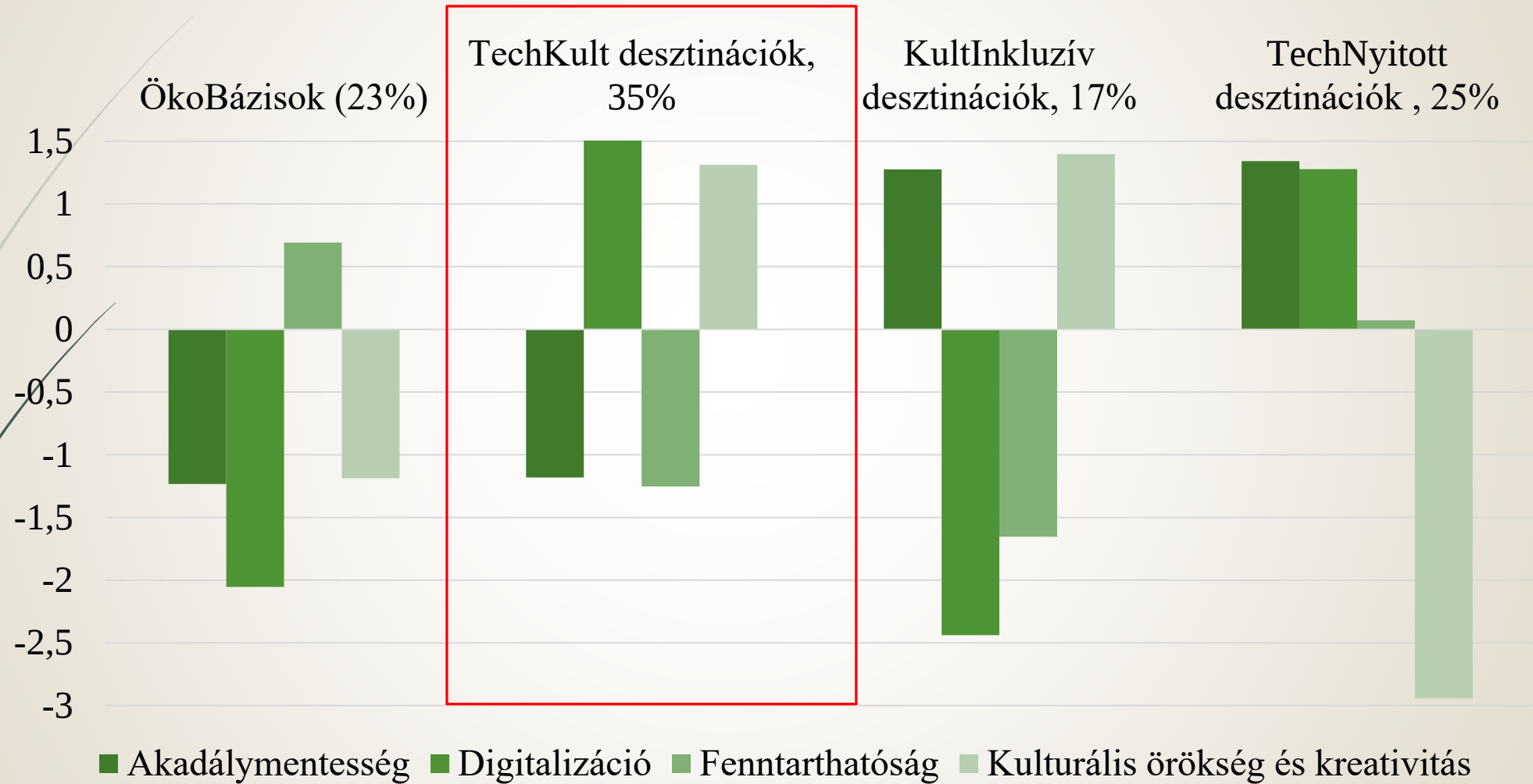
A turizmus elsősorban **környezetbarát és felelős gyakorlatokra épül.**

Alacsony digitalizáció és átlag alatti akadálymentesség.

Alacsonyabb mértékű kulturális és kreatív lehetőségek kihasználása.

A fenntarthatóság a központi elem; az okos turizmus egyéb területei kevesebb figyelmet kapnak.

A K-közép módszerű klaszteranalízis eredményei

Forrás: saját szerkesztés

TechKult desztinációk (35%)

kétpólusú, digitális és
kreatív desztináció

digitálisan és a kreatív
turizmus kapcsán fejlett,
akadálymentességi és
fenntarthatósági
kihívásokkal küzdő
desztinációk

Kiemelkedő teljesítmény a digitalizáció és a kulturális/kreatív turizmus területén.

Fejlett online eszközhasználat a látogatói adatok nyomon követésére és a döntéshozatal támogatására.

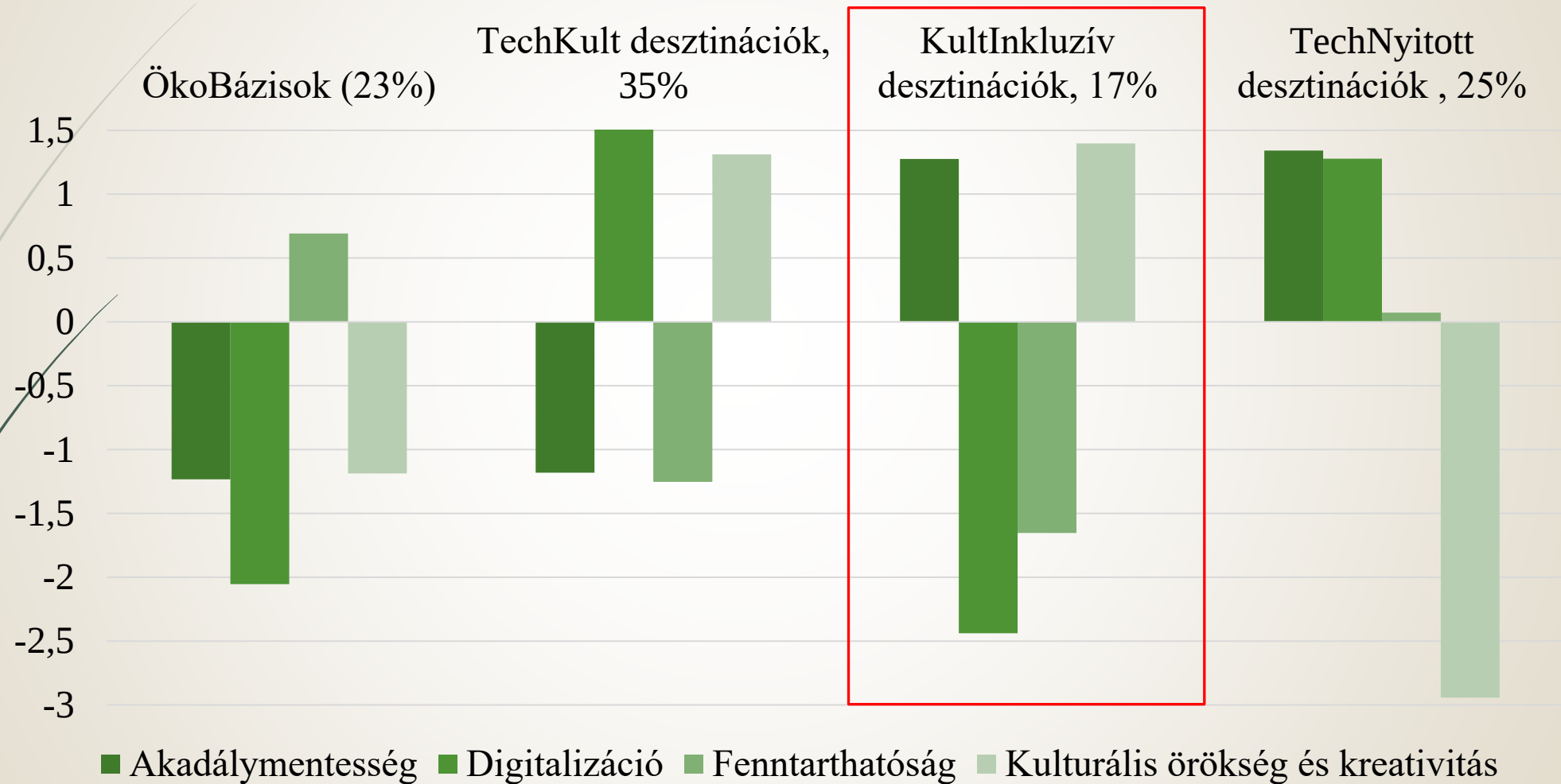
A gazdag kulturális örökség és a kreatív iparágak aktív bevonása vonzó turisztikai csomagokat eredményez.

Az akadálymentesség és a fenntarthatóság terén azonban jelentős elmaradás tapasztalható.

A fizikai és információs elérhetőség, valamint a környezeti és társadalmi szempontok gyakran háttérbe szorulnak.

Bár a digitalizáció és a kreatív kínálat kiemelkedő, a hosszú távú versenyképesség sérülhet a nem megfelelő elérhetőség és fenntarthatóság következtében.

A K-közép módszerű klaszteranalízis eredményei

Forrás: saját szerkesztés

KultInkluzív desztinációk (17%)

kétpólusú,
akadálymentesség és
kreatív turizmus fókuszú
desztináció

a digitalizáció és a
fenntarthatóság terén
lemaradó desztinációk

Kiemelkedő teljesítmény a kulturális örökség és kreativitás terén, valamint átlag feletti az akadálymentesség mértéke.

Erős hangsúly a helyi művészetek és kreatív kezdeményezések bevonásán a turizmusban.

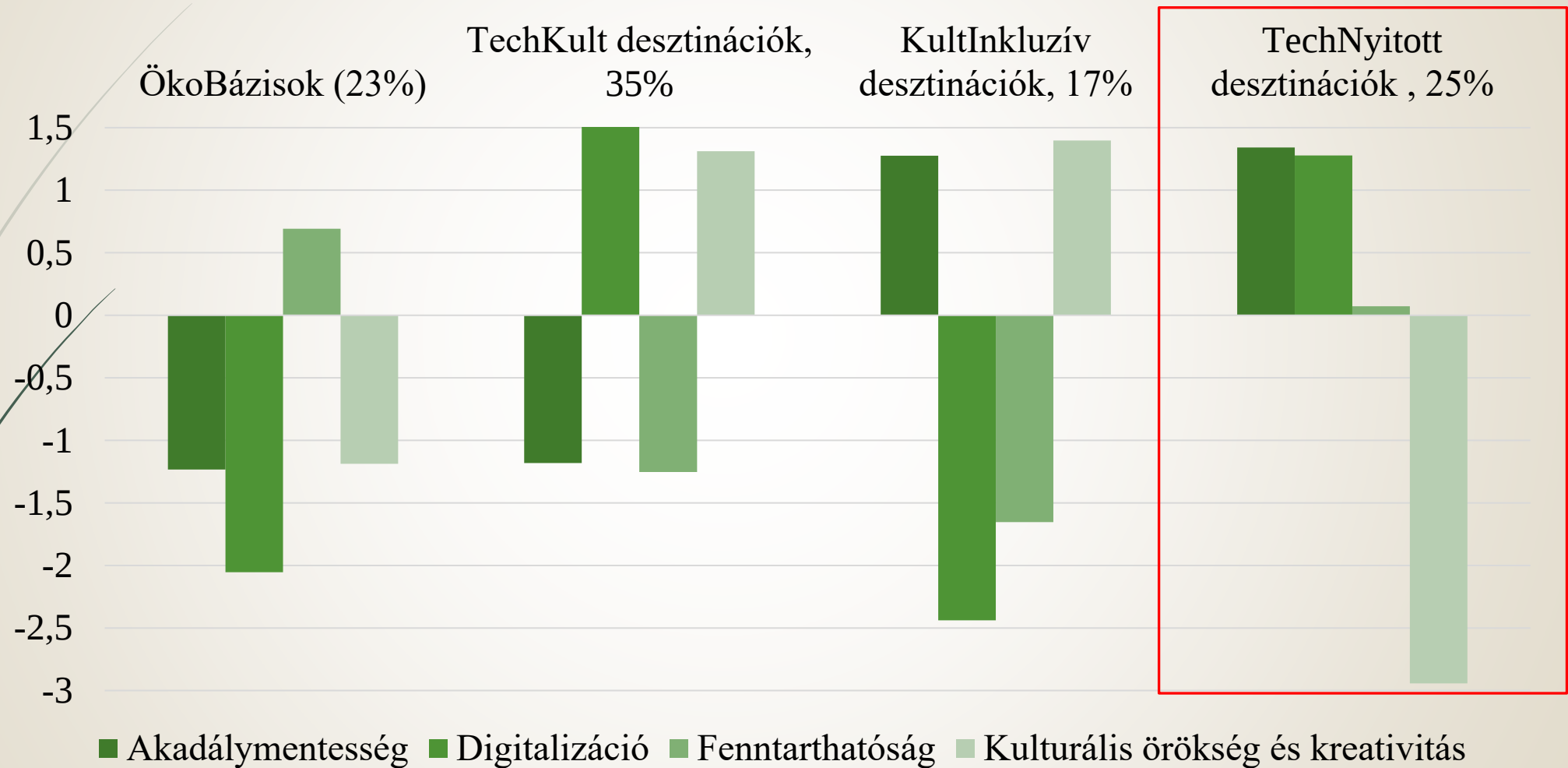
Korszerű infrastruktúra és szolgáltatások a fogyatékossgal élő látogatók számára.

Nagyon alacsony digitalizáció: korlátozott online jelenlét, minimális adatfelhasználás.

A fenntarthatóságra kevés hangsúly helyeződik.

Rövid távon vonzó a kulturális programok és a jó hozzáférhetőség miatt, azonban a digitális és környezeti elkötelezettség hiánya hosszabb távon kihívásokat jelenthet.

A K-közép módszerű klaszteranalízis eredményei

Forrás: saját szerkesztés

TechNyitott desztinációk (25%)

kétpólusú, magas szintű
digitalizációval és jó
akadálymentességi
mutatókkal bíró
desztinációk

alacsony fenntarthatósági
mutatókkal és a kreatív
ágazatok lemaradásával

Erős digitalizáció és magas szintű akadálymentesség.

Fejlett online visszajelzés-követés és digitális platformok alkalmazása.

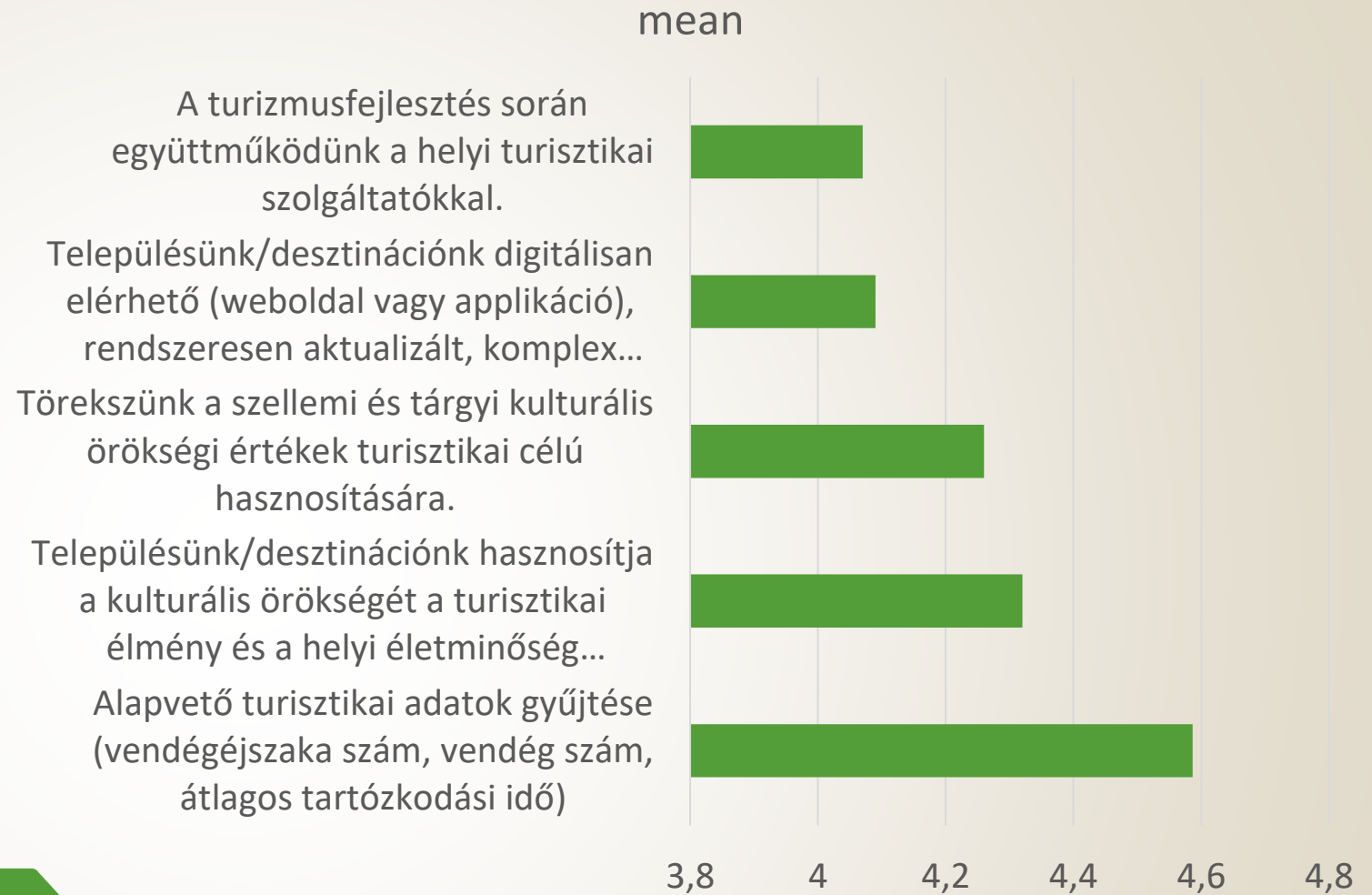
Átfogó megközelítés a hozzáférhetőség biztosításában (pl. rámpák, speciális eszközök, információs rendszerek).

Nagyon alacsony szintű részvétel a kulturális örökség és a kreativitás terén, a helyi művészetek kevésbé láthatók.

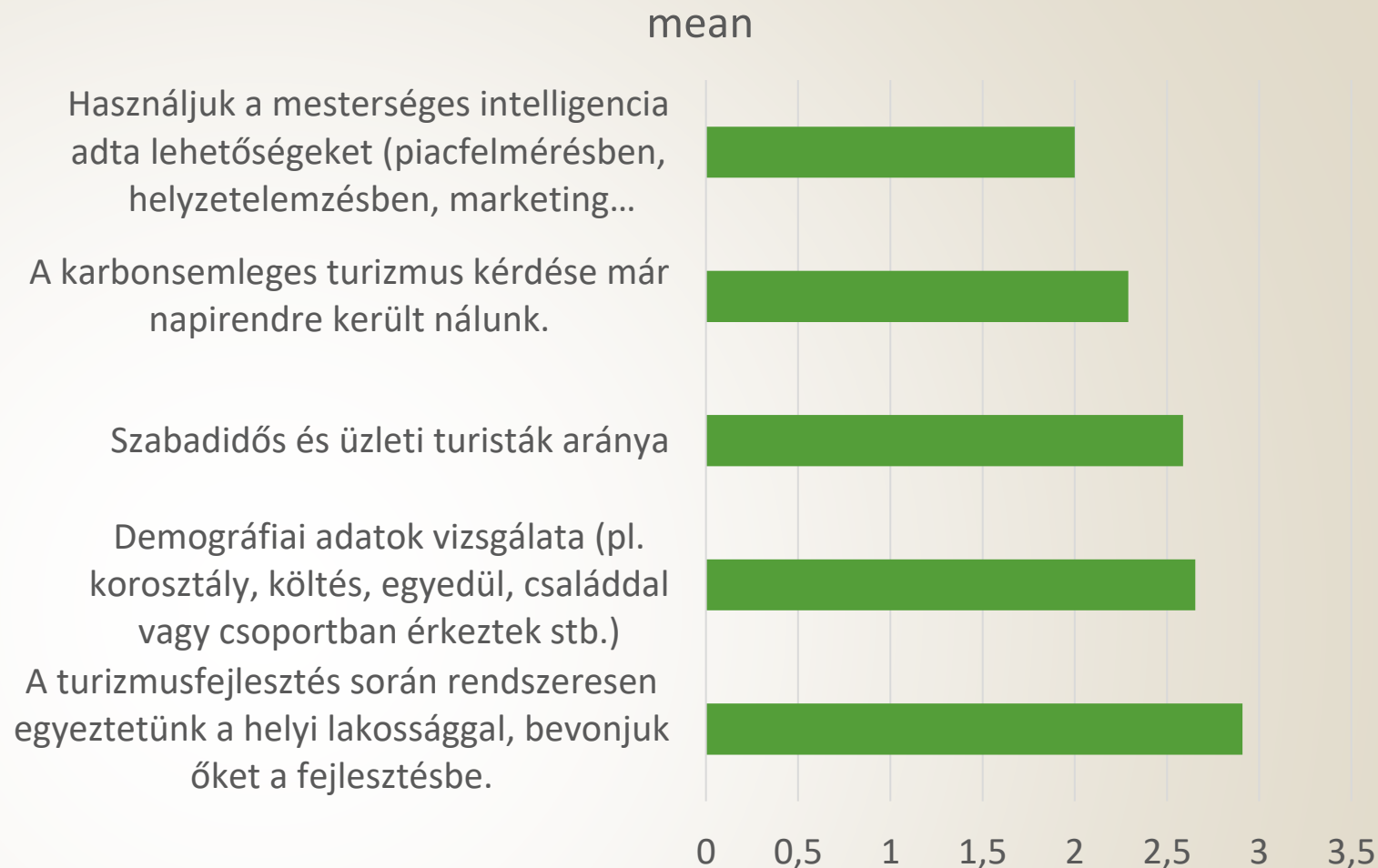
A fenntarthatóság közelít az átlaghoz, de nem kiemelkedő.

A magas technológiai színvonal és a fizikai hozzáférhetőség erőteljesen jelen van, ugyanakkor a kreatív elemek alulhasznosítottak.

A top 5 legerősebb dimenzió – országos szinten, a Likert- skálás válaszok alapján

Fehér foltok – hol van még tér az okosodásra? fejlesztésre szoruló okos turizmus dimenziók

- **Big Data használat:** technológiai alkalmazás hiánya
- **Mesterséges intelligencia:** alacsony beépültség
- **Karbonsemlegesség:** még nem része a stratégiai gondolkodásnak
- **Akadálymentesség – országos szint felett:** alig néhány desztináció érzi magát előrébb

Javaslatok

1. Stratégiai irányok

- **Digitális és AI alapú döntéshozatal ösztönzése**
 - Adatok valós idejű használata (pl. vendégforgalmi statisztikák, mobilcellás adatok).
 - MI alkalmazása prediktív modellekben (pl. szezonális előrejelzése, marketingkampányok optimalizálása).

2. Önkormányzati tudásfejlesztés

- **Képzések szervezése** turisztikai szakembereknek és döntéshozóknak:
 - hogyan kell adatot elemezni,
 - miként fordíthatóak át a számok gyakorlati fejlesztési döntésekbe.
- Hálózatépítés a desztinációk közt → tudásmegosztás.
- Digitális turizmusmenedzsment workshopok indítása.

3. Fenntarthatóság és szezonális ingadozás

- **Szezonális ingadozás csökkentése:** alternatív turisztikai programok (pl. egész éves kulturális események, konferenciaturizmus).
- **Karbonsemlegesség:**
 - közlekedési lehetőségek zöldítése (pl. e-buszok, kerékpárhálózat),
 - turisztikai szolgáltatók bevonása (pl. zöld minősítések, karbonlábnyom-kompenzáció).
- Illeszkedés az **EU és hazai pályázati prioritásokhoz**, pl. Green Deal, Digitális átállás.

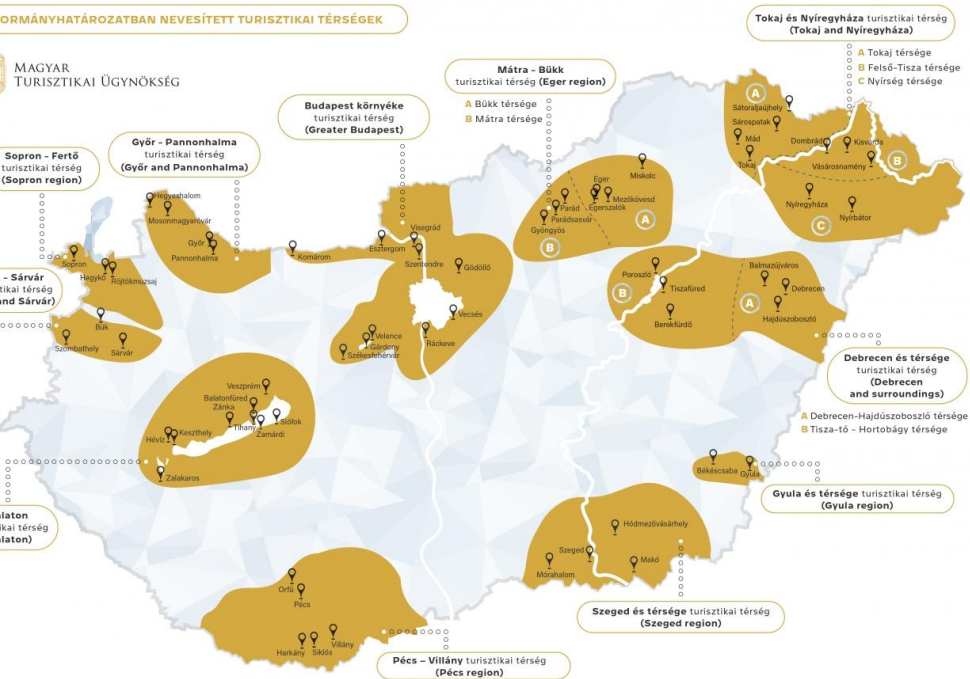
Következtetések

📌 A magyar turisztikai desztinációk jelentősen eltérő fejlődési profilokat mutatnak az okos turizmus négy pillére mentén.

📌 A klaszterelemzés négy jól elkülönülő kategóriát tárt fel.

📌 Egyetlen desztináció sem valósított meg teljes mértékben integrált megközelítést az okos turizmus mind a négy pillére vonatkozásában.

📌 A desztinációk jellemzően egy vagy két dimenzióra helyezik a hangsúlyt, miközben más szempontokat gyakran figyelmen kívül hagynak – ez pedig az eltérő stratégiai irányultságokra és az erőforrások korlátaira utal

Köszönetnyilvánítás

„A 142571 számú projekt az Innovációs és Technológiai Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a „OTKA” K_22 pályázati program finanszírozásában valósult meg.”

➡ *Köszönöm a megtisztelő figyelmet!*

Elérhetőség:

Prof. Dr. Csapó János, egyetemi tanár
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar,
Marketing és Turizmus Intézet
Pécs, Rákóczi út 80, 7622
E-mail: csapo.janos@ktk.pte.hu

Dr. Csóka László, adjunktus
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar,
Marketing és Turizmus Intézet
E-mail: csoka.laszlo@ktk.pte.hu